

зацікавленої аудиторії. Це може бути презентація нової книги, інтерактивне спілкування з читачами, або авторське читання власних творів. Ці заходи збирають поціновувачів творчості автора і знайомлять з нею нових читачів. У гостях бібліотеки і літературного клубу бувають поети, культурологи, перекладачі, члени Спілки письменників України.

Мультимедійні інтерактивні лекції, що згадувались як захід проекту «Читай зі смаком» регулярно проводяться у бібліотеці. Широка варіативність тем допомагає залучити якомога більше відвідувачів з різними інтересами. Наприклад, лекція про марсіанську тему в літературі до Дня Космонавтики з аудіо та відео-супроводом, вікториною та читанням оповідань, зібрала шанувальників теми космосу та наукової фантастики. Лекція «Шлях художника», присвячена творчості Тараса Григоровича Шевченка, познайомила відвідувачів з живописними та графічними досягненнями славетного поета.

У наш час стрімкого розвитку технологій, бібліотека має використовувати якомога більше засобів для зацікавлення читачів. На сьогодні рекламно-промоційна діяльність бібліотеки – основна стратегія її діяльності. Перед бібліотеками зараз вибір стоїть не в тому, чи використовувати промоційні ініціативи рекламування книги чи ні, а в тому, як найкраще це робити, щоб змотивувати на читання.

Робота бібліотеки по проведенню заходів різних культурних напрямків, а також розповсюдження інформації про майбутні події та події, які вже відбулися, на сайтах та у соціальних мережах сприяє появі нових відвідувачів, підтримання інтересу серед давніх читачів та поширенню ідеї, що сучасна бібліотека може бути місцем отримання нових знань, відпочинку і культурного розвитку одночасно.

УДК 351.862:355.58]–027.21

Трохименко Галина Володимирівна
ОКЗ «Харківська обласна бібліотека для дітей»

Новий вектор партнерських відносин у консолідації дій бібліотеки та громади з питань цивільного захисту

Бібліотечна справа, як окрема галузь прикладної діяльності у сфері надання інформаційних і комунікативних послуг користувачам, на сучасному етапі свого розвитку переживає якісно нові зміни, пов'язані з адміністративно-територіальною реформою, новаціями у соціально-культурній сфері, системі освіти тощо. Бібліотека як соціальний інститут, покликаний оперативно реагувати на виклики часу і нові реалії життя, не повинна стояти осторонь цих процесів. Сьогодні, як ніколи, перед нашими закладами постало питання створення конкурентоспроможного інформаційного середовища, здатного задовольняти будь-які запити.

Сучасна бібліотека – це дійсно відкрита соціальна система, яка здатна трансформуватися відповідно до вимог часу. Передусім це стосується змін у технології різних галузей виробництва та надання послуг, розвитку науки, появи нових форм соціальної і виробничої діяльності, а головне – ускладненими запитами користувачів і відповідно, вимогами як до бібліотек, так і до самих бібліотечних працівників.

Тому сьогодні пріоритетним завданням є визначення і впровадження такої моделі інноваційної бібліотеки, яка б гармонійно поєднувала у собі нові і традиційні форми і технології у роботі, не забуваючи при цьому, що головна мета бібліотечної сфери діяльності – є читач, популяризація книги і читання шляхом проведення культурно-масових заходів, широкої просвітницької і мистецької діяльності та організації наочної популяризації літератури сучасними засобами, подолання функціональної неграмотності, створення привабливого бібліотечного середовища та позитивного іміджу бібліотеки.

Особливо гостро питання виживання в нових умовах і створення конкурентоспроможного середовища стосується дитячих бібліотек. Адже всім нам відомо, що в умовах обмеженого фінансування, різних технічних і ресурсних можливостей перетворитися на привабливий осередок для дітей і доводити свою значущість громаді надзвичайно непросто. Ускладнює ситуацію ще й те, що в більшості регіонів України колеги з обласних універсальних наукових бібліотек та центральних районних бібліотек займаються «перетягуванням» функцій дитячих бібліотечних закладів – комплектуються непрофільною для себе літературою, проводять культурно-масові заходи з читачами-дітьми, реалізують міні-програми для цієї категорії користувачів.

Відповіддю на виклики часу стала реалізація нових цільових проектів, започаткованих нашою бібліотекою. Не залишаючи основні ланки інформаційної, пізнавальної і комунікативної діяльності, ми зробили основний наголос на соціальному партнерстві, допомозі та безпеці дітей.

Не маючи великих матеріальних ресурсів, ми впевнені у своїй здатності об'єднати громаду добрими справами. На власному досвіді ми переконалися, що одним із шляхів подолання матеріальних труднощів у справі фінансування цікавих проектів, є пошук власної ніші на ринку інформаційних послуг, активна фандрейзингова і грантова діяльність, і звичайно, соціальне партнерство.

Для будь-якої соціальної групи життя є найбільшою цінністю. Але, виявляється, жити у сучасному світі непросто. Кожна людина може опинитися у надзвичайній ситуації. Коли ми чуємо слова «надзвичайна ситуація» чи «катастрофа», завжди відчуваємо неспокій, уявляємо собі лихо, людські страждання, знищення матеріальних цінностей. На жаль, ризик виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із небезпекою для життя людей і суспільства, завжди залишається досить великим. Ці виклики перевіряють суспільство в цілому, готовність і ефективність дій усіх його інститутів. А обізнаність є запорукою збереження життя і здоров'я людей.

Харківська обласна бібліотека для дітей не залишається осторонь цих важливих питань і тому з 2014 р. новим вектором соціального партнерства стала діяльність з питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

Активність бібліотеки у сфері консолідації зусиль громади з питань цивільного захисту є комплексною та зосереджена на декількох важливих напрямках:

Підготовка та проведення масштабних заходів з питань безпеки, налагодження нових партнерських відносин.

Головна мета – привернути увагу громади, підкреслити значущість дитячих бібліотек, надати позитивний приклад для колег з впровадження інноваційних проектів, залучити нових соціальних партнерів.

Найбільш масштабним проектом Харківської обласної бібліотеки для дітей у 2017 р. стало проведення потужного міжрегіонального заходу «**Літня школа безпеки**» з актуальних проблем взаємодії дитячих бібліотек з громадою щодо питань цивільного захисту.

Завдяки участі у Програмі національних обмінів, яка передбачає конструктивний діалог між різними регіонами України, ХОБД вдалося виграти грант Центру культурного менеджменту за фінансування Європейського Союзу та Національного фонду підтримки демократії (США). Це дозволило запросити на Літню школу представників бібліотечної спільноти з 5-и регіонів України.

Заходи відбувались на двох локаціях: теоретичні знання та основні напрямки консолідації зусиль бібліотекарів з приводу цивільного захисту було розглянуто під час проведення пленарної частини, що проходила у Харківській обласній бібліотеці для дітей; практичні вміння та навички понад 150 дітей-учасників здобували під час незвичайного квесту-практикуму за участі рятувальників, пожежних, поліцейських, енергетиків та медиків на території Регіонального ландшафтного парку «Фельдман Екопарк».

У роботі круглого столу «Соціальний діалог у просторі «Культура-Освіта-Цивільний захист» взяли участь більше 50-ти фахівців:

- депутат Харківської обласної ради, секретар постійної комісії з питань науки, освіти, культури та духовності Лопатіна І. В.;

- заступники директорів ЦБС по роботі з дітьми з 24 районів обл. та 7 районів Харкова, провідні спеціалісти обласних дитячих бібліотек Дніпра, Полтави, Тернополя, Слов'янська Донецької обл., Новопокска Луганської обл.;

- представники організацій – соціальних партнерів бібліотеки: Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Харківської області, Харківської міської громадської організації «Союз Чорнобиль», Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді адміністрації Київського району м. Харкова.

Ще до початку професійного діалогу учасники мали змогу ознайомитись з унікальним проектом «Культура безпеки», який презентував заступник голови Харківської міської громадської організації «Союз Чорнобиль» Берлетов Г.М. Основна концепція серії плакатів цього проекту – створення легкої та зрозумілої інфографіки у стилі коміксів, які були виконані студентами Харківської академії дизайну та мистецтва.

Директор ХОБД Трохименко Г.В. підкреслила надзвичайну актуальність роботи бібліотеки як координатора з проблем безпеки дитини. Вона відзначила, що починаючи з 2014 року питання цивільного захисту перебуває у стані активної розробки і багаторазової апробації фахівцями бібліотеки на базі навчальних закладів, що є свідченням потреби таких послуг для громади.

Завідуючий методичним кабінетом Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Харківської області Рачков С.М. розповів про діяльність Центру та надав ґрунтовну консультацію «Інноваційні підходи до вирішення питань безпеки у закладах культури», зосередивши особливу увагу на нормативно-правовій базі, яку повинні використовувати школа і бібліотека у своїй роботі.

Про те, як відпрацьовувати навички самопомогі, подолання стресу та паніки у дітей під час надзвичайних ситуацій учасники Школи одержали наочне уявлення, переглянувши відеоролик з практичними рекомендаціями психолога бібліотеки. Слухачі також дізналися про питання кібербезпеки та особистого спілкування у віртуальному просторі, небезпеку гібридних методів маніпулювання, основні правила профілактики комп'ютерної залежності, яких мають беззастережно дотримуватися, як школярі, так і дорослі.

Провідний кризовий психолог Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді адміністрації Київського району м. Харкова Нурєєва О.С. зосередила увагу учасників на гострій необхідності психологічної підтримки дітей та сімей після травматичної ситуації: бойових дій, втрати родичів, вимушеного переселення. Доповідач розкрила ресурсний потенціал саме дитячої бібліотеки як комфортного простору для подолання посттравматичних синдромів.

Найбільш емоційний відгук бібліотекарів – учасників Літньої школи викликав виступ завідувачки відділу Центральної бібліотеки КЗ «Централізована система публічних бібліотек м. Слов'янська» Валерії Здибель, яка поділилась власним досвідом бібліотечної роботи в окупованому місті під час 3-місячного перебування у зоні бойових дій у 2014 році. Надзвичайно хвилююча розповідь колеги (про погрози розстрілу на робочому місці, влучення уламків снарядів у приміщення бібліотеки, пробиті наскрізь книжки) розчулила до сліз більшість присутніх та стала початком жвавого обговорення ролі бібліотек у патріотичному вихованні молоді та запобіганні надзвичайним ситуаціям соціального характеру. Учасники Літньої школи стоячи вшанували аплодисментами мужність бібліотекарів Слов'янська.

Паралельно з пленарною частиною «Літньої школи» на теренах гостинного «Фельдман Екопарку» проходили цікаві практичні заходи. Для дітей Харкова, Богодухова, Лозової,

Змієва співробітники бібліотеки підготували вікторини та квести-практикуми, на спеціальних майданчиках учасників очікувала насичена програма. А щоб вона була більш змістовною, співробітники Харківської обласної бібліотеки для дітей запросили до «Фельдман Екопарку» нових соціальних партнерів ХОБД:

- фахівців Головного управління Державної служби надзвичайних ситуацій України в Харківській області,

- Харківської міської оперативно-рятувальної служби,

- Головного управління Національної поліції України в Харківській обл.,

- Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф,

- АК «Харківобленерго»,

- представників волонтерських організацій.

Після завершення пленарних доповідей усі учасники круглого столу мали можливість перевірити свої знання та на власні очі побачити практичну складову інноваційного бібліотечного проекту «Літня школа безпеки», приєднавшись до дітей.

Метою квесту було поглиблення знань щодо правил безпечної поведінки у випадку виникнення надзвичайних ситуацій та презентація можливостей пожежно-рятувальної техніки, обладнання, засобів індивідуального захисту, а також способів проведення аварійно-рятувальних робіт. Програма заходу спрямовувалася на те, щоб діти і дорослі дізнались якомога більше про правильну поведінку у разі виникнення надзвичайної ситуації.

Загалом усі учасники отримали нові навички та безліч позитивних емоцій. Ігор Лупандін, начальник відділу зв'язків зі ЗМІ і роботи з громадськістю Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій України у Харківській області, особисто провів консультацію для дорослих учасників Школи безпеки – бібліотекарів, а рятувальники 53-ої Державної пожежно-рятувальної частини презентували найновішу сучасну пожежну автоцистерну. Діти із захватом досліджували її, а бійці ДСНС докладно розповідали про всі «родзинки» новенького авто.

Не обійшли увагою відвідувачі й спеціальне обладнання, ізолюючі протигази, бойовий одяг та спорядження, що знаходились у відсіках пожежної машини. Кожен мав можливість посидіти за кермом, вдягти пожежний одяг та спробувати самостійно потримати пожежний ствол під натиском води.

Щоб правила безпеки ліпше викарбувалися у пам'яті дітей, рятувальники організували різноманітні ігрові розваги у формі «питання – відповідь», під час яких нагадували дітям про основні правила пожежної безпеки, безпечної поведінки на воді, дії у разі виявлення підозрілих вибухонебезпечних предметів та при виникненні різноманітних нестандартних ситуацій.

Волонтери-рятувальники значну увагу приділили методам надання першої медичної допомоги, транспортуванню постраждалих, а також їх пошуку на місці виникнення надзвичайних ситуацій за допомогою спеціально навчених собак. Поліцейські навчали малих пішоходів правилам дорожнього руху та правилам спілкування з незнайомцями.

Діти та дорослі із задоволенням спостерігали за дійством, брали участь у розвагах, залюбки робили селфі та фотографувались поруч із технікою, рятувальниками і поліцейськими, і врешті отримали колосальний позитивний заряд емоцій, що запам'ятається на все життя. Фіналом заходу стало урочисте нагородження переможців та учасників Літньої школи безпеки та пригостання гостей польовою кашею від адміністрації Екопарку.

Реалізація проекту ХОБД «Літня школа безпеки» ще раз продемонструвала, що дитяча бібліотека є необхідною і корисною для громади, здатна надавати інноваційні послуги і, головне, – позиціонувати себе як привабливий творчий майданчик для розвитку соціальних ініціатив і спільних проєктів.

Проведений захід став наступною сходинкою досвіду співпраці ХОБД з партнерами. Адже питання безпеки дітей є надзвичайно гострою проблемою сьогодення, і саме бібліотека

здатна виступити координатором спільних зусиль.

«Літня школа безпеки» стала логічним продовженням заходів, що дозволяють залучити дітей з різних районів Харківщини до безпекових проектів ХОБД. 25 жовтня 2016 року уже вдруге Харківська обласна бібліотека для дітей виступила ініціатором та координатором у справі патріотичного об'єднання дітей краю. В Обласному організаційно-методичному театральньо-концертному центрі адміністрацією нашого закладу забезпечено організацію і проведення **II Обласного патріотичного форуму «Віват, Україно!»**, присвяченого 25-річчю незалежності України.

Захід відвідали понад 300 дітей та підлітків з міста, багатьох районів Харківщини, а також Донеччини і Луганщини – учасники дитячих творчих конкурсів, їхні викладачі, бібліотекарі, рідні та друзі. На кілька годин фойє Центру перетворилося на майданчики спілкування школярів різного віку з бібліотекарями, представниками Національного університету цивільного захисту України, Державної гімназії-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус». Об'єднавши зусилля, друзі та партнери спільно підійшли до висвітлення однієї з найважливіших і майже за всіх часів актуальної теми безпеки життєдіяльності дітей. Долаючи відстань від однієї локації до іншої, означених промовистими графічними підказками, діти у доволі креативний спосіб поглиблювали свої знання та навички з правил безпечної поведінки у випадку виникнення надзвичайних ситуацій.

Однак організація таких потужних проектів стала можливою лише за умов ґрунтовної роботи бібліотеки і в інших напрямках з питань цивільного захисту.

Співпраця з органами управління освіти.

Участь ХОБД у якості повноправного члена у районних та загальноміських заходах департаментів освіти з питань безпеки дітей, підвищення кваліфікації начальників штабів цивільного захисту (директорів шкіл) триває з 2015р.

У березні 2017 р. Харківська обласна бібліотека для дітей спільно із ЗОШ №36 Харківської міськради виступила у якості співорганізатора навчально-методичного семінару "Концепція реалізації заходів цивільного захисту в закладах освіти" для методистів районних управлінь освіти та керівників загальноосвітніх навчальних закладів м.Харкова. Маючи значний досвід у створенні тематичних відеороликів, бібліотекарі створили адапційну версію для адекватного сприйняття школярами фільмів з ЦЗ. Велику роботу було проведено з підготовки книжкової виставки, складання рекомендаційних інформаційно-бібліографічних списків літератури. Фахівцями бібліотеки було презентовано консультацію щодо основних напрямків соціального партнерства школи та обласної бібліотеки для дітей з питань ЦЗ. Було зазначено, що ефективне партнерство дозволяє сформувати спільну стратегію діяльності, сконцентрувати матеріальні та інтелектуальні ресурси у сферах: просвітницької діяльності; реалізації спільних заходів, акцій, соціальної реклами тощо; підвищення рівня інформаційної компетенції; системи інформаційно-бібліографічного обслуговування. Особлива увага відвідувачів семінару була зосереджена на інформаційній безпеці, психології безпеки, надзвичайних ситуаціях соціального характеру. Було презентовано комплексний бібліотечний продукт – бібліотрансформер «Застерегти. Врятувати. Допомогти», до складу якого увійшли: інформаційні буклети для батьків і вчителів, для дітей; рекомендаційні списки літератури вчителям; мультимедійні презентації; відеоролики з основ цивільного захисту. Схвальну оцінку присутніх одержала презентація тренінгу для старшокласників від психолога ХОБД.

До Дня цивільного захисту співробітники бібліотеки підготували та провели захід «Запобігти. Врятувати. Допомогти», який відвідали понад 500 учнів ЗОШ № 5. Запрошені бібліотекарями майор служби Цивільного Захисту О.В.Пономаренко та психолог бібліотеки показали учням небезпечні предмети та розповіли про дії, які потрібно виконувати, щоб не допустити виникнення ситуацій, що загрожують життю людини. Проведення практичних

занять з надання першої невідкладної допомоги забезпечили волонтери Товариства Червоного Хреста України.

Розробка та впровадження системи співпраці бібліотеки з дошкільними навчальними закладами.

Саме дитсадочки стали новою точкою дотику бібліотеки і громади у справі популяризації знань з цивільного захисту.

Активна співпраця щодо організації належного рівня цивільного захисту, прищеплення знань, вмінь та навичок безпечної поведінки і поводження у соціумі єднає нашу бібліотеку і заклади освіти. Враховуючи схожі завдання, які виконують сьогодні школа і бібліотека у справі всебічного виховання підростаючого покоління, вважаємо таку співпрацю найбільш перспективною і в подальшому.

2017 року наш заклад брав участь у районному семінарі «Теоретичні і практичні засади організації безпечного середовища у межах ДНЗ» для завідуючих дошкільних навчальних закладів, який відбувся на базі дошкільного навчального закладу «Веселка» № 74.

Висвітлення досвіду ХОБД з питань цивільного захисту у методичній роботі.

Надзвичайно важливим є консультування під час виїздів у райони, виступів на нарадах, семінарах, конференціях. Початком роботи у цьому напрямку став виїзний семінар «Технологія та практика культурно-просвітницької діяльності з дітьми в умовах бібліотеки», що відбувся на базі Зміївської ЦБС ще у 2015 р. Бібліотекарям було надано тематичні консультації, організовано психологічний тренінг та презентовано методичні матеріали з питань цивільного захисту.

Наступним кроком на шляху методичного забезпечення просування діяльності з питань цивільного захисту стала серія майстер-класів «Комунікативний простір як фактор трансформації сучасної шкільної бібліотеки», що проводяться декілька разів на рік Харківською обласною бібліотекою для дітей спільно з Харківською академією неперервної освіти у рамках підвищення кваліфікації для завідуючих бібліотеками загальноосвітніх навчальних закладів.

Консультації з питань цивільного захисту були надані також під час проведення:

- навчально-тематичного семінару з підвищення кваліфікації заступників директорів по роботі з дітьми «Бібліотеки для дітей в умовах соціальних та економічних перетворень» (ХОБД, Харківський обласний науково-методичний центр підвищення кваліфікації працівників культурно-освітніх закладів, 2016р.);

- науково-практичної конференції - брейнстормінгу «Публічна бібліотека – соціокультурний центр регіону: технології, розвиток, дизайн» (ЦМБ ім.Белінського 2016 р.);

- виїзного семінару з надання консалтингових послуг методичною службою «Бібліокур'єр»: «Використання інноваційних технологій у практиці роботи дитячої бібліотеки» (Балаклійська ЦБС, 2016 р.)

Для бібліотекарів Балаклійського району було проведено психологічну ділову групу-тренінг «Формування навичок емоційної саморегуляції» та презентацію бібліотрансформера «Запобігти. Врятувати. Допомогти».

Під час тренінгу бібліотекарі виразили якнайбільшу занепокоєність, пов'язану з наявністю у районі військових складів. На жаль, ця занепокоєність стала жахливою реальністю 2017 року під час пожежі та вибухів.

2017 року на засіданні обласного клубу професійного і творчого спілкування директорів ЦБС «Ресурси і послуги публічної бібліотеки в умовах об'єднаних територіальних громад», що відбувся на базі ХОУНБ, фахівці ХОБД представили доповідь «Системний підхід та розвиток соціального партнерства бібліотек та органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту».

Проведення систематичних навчань та поширення знань з першої домедичної допомоги для дорослих і дітей.

Цивільний захист нерозривно пов'язаний з практичними навичками, тому бібліотека співпрацює з медиками, налагоджено співпрацю з волонтерською групою «Paramedic Fox», проходили тренінги «Я вмію рятувати життя!» та ін.

Вивчення кращого європейського досвіду.

Ознайомлення з засадничими принципами культури волонтерства Національної Служби Цивільного Захисту Італії, налагодження зв'язків з представниками української діаспори, розробка стратегії подальшої співпраці.

На превеликий жаль, дитинство в Україні не можна назвати безпечним: бойові дії, нелегальна зброя, вибухові пристрої, викрадення дітей, загрози терактів, пожежі, ДТП.

Але в наших силах згуртувати громади, озброїти їх знаннями про запобігання надзвичайним ситуаціям, нагадати про нагальну необхідність створення «Плану дій» для кожної родини, допомогти засвоїти найпростіші правила першої допомоги, здатні рятувати життя у складній ситуації. А найголовніше – дозволити відчувати, що культура цивільного захисту – це культура безпеки, культура солідарності, взаємоповаги, активної громадянської позиції та відповідальності. Все це є цивільним захистом, а отже колосальною культурною та соціальною інвестицією.

Попереду бібліотеку чекає багато цікавих впроваджень і творчих проєктів, головною метою яких є подальше розширення спектру бібліотечних послуг, створення привабливого інформаційного середовища для всебічного розвитку дитини та підвищення позитивного іміджу нашого закладу.

УДК 172:027.021:[378.6:615.1]

*Українська Світлана Миколаївна
Національний фармацевтичний університет*

Внесок Наукової бібліотеки НФаУ в національно-патріотичне виховання здобувачів вищої освіти

У статті підкреслюється важливість культурно-просвітницької та виховної діяльності бібліотек ЗВО та висвітлюється досвід роботи Наукової бібліотеки Національного фармацевтичного університету.

Ключові слова: Наукова бібліотека, культурно-просвітницька діяльність, виховна робота бібліотеки, загальнолюдські цінності, патріотичне виховання, культурно-освітній простір, освітнє виховання здобувачів вищої освіти.

Сьогодення вимагає від вищої школи підготовки не просто висококваліфікованих випускників, а фахівців із сучасним науковим мисленням, здатних приймати новаторські рішення, творців, які перебувають у постійному пошуку нестандартних підходів, володіють неповторним індивідуальним стилем діяльності, з високим рівнем інтелектуального й духовного розвитку, національно свідомих громадян, патріотів, носіїв нових соціальних цінностей.

Мета статті – розкриття сучасних форм культурно-просвітницької роботи на прикладі національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти Науковою бібліотекою НФаУ.

Пріоритетом державної гуманітарної політики щодо національного виховання є забезпечення громадянського, патріотичного, морального, трудового виховання, формування здорового способу життя, соціальної активності, відповідальності та толерантності.

Підготовка майбутніх фахівців у вищій школі є складним, комплексним процесом. У ньому, поруч із випускаючими кафедрами, важливу роль відіграє бібліотека. Адже саме цей структурний підрозділ є інформаційним та виховним центром, що яскраво відображено в роботах Пасмор Н. П. [4] та Печеної А. В. [5]. Виховна робота, що проводиться в